

ADOLAT

IJTIMOIIY-SIYOSIIY GAZETA

adolat24.uz/
t.me/Gazeta_Adotat

Экологик муаммолар депутат низоҳида

Депутат Инна Коржикова соҳага масъуллар ҳамда маҳаллий ҳокимлик вакилларига ушбу муаммонинг ечими бўйича тавсиялар берди. Жумладан, ёзда ахлат йиғиш частотасини ошириш, чиқинди ташиш машиналарига ўз вақтида техник хизмат кўрсатишни таъминлаш, аҳолининг чиқиндиларни саралаш ва қайта ишлаш қоидалари ҳақида хабардорлигини ошириш, чиқиндиларни олиб чиқишни бошқариш ва уларни қайта ишлашни назорат қилиш учун янги технологияларни жорий этишга эътибор қаратиш лозимлигини айтиб ўтди.

Энди ноқонуний қарорлар қабул қилинмайди

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси фракцияси йиғилишида маҳаллий давлат ҳокимиятининг конституциявий асослари такомиллаштирилганлиги муносабати билан айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритишни назарда тутувчи қонун лойиҳаси кўриб чиқилди.

2

ВОЛОНТЁРЛИК: ҳамкорлик истиқболлари

Бугунги кунда 100 мингдан ортиқ ёшларни қамраб олган 210 та доимий фаолият юритадиган “волонтерлик гуруҳлари” иштирокида 214 мингдан ортиқ ижтимоий ҳимояга муҳтож, ногиронлиги бўлган ва кам таъминланган ҳамда ёлғиз қариялари мавжуд оилаларга кўмак кўрсатилди. Жумладан, 935 нафар волонтерлар эҳтиёжманд аҳоли мувожаатларини қабул қилишга, 9,7 минг нафар ёшлар хайрия маҳсулотларини 500 мингдан ортиқ хонадонларга етказиб беришга кўмаклашди.

3

ВИРТУАЛ ФИРИБГАРЛИК қурбонига айланиб қолманг!

4

МАДАНИЙ МЕРОСНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ

ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МЕХАНИЗМЛАРИНИ КУЧАЙТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Прокуратура органлари томонидан Маданий мерос агентлиги билан биргаликда тарихий ёдгорликларни муҳофаза қилиш ва сақлашга қаратилган тизимли назорат тадбирларида, ҳудудларда ўтказилган текширишларда қонун бузилиши ҳолатлари аниқланиб, бир қатор археология ёдгорликлари йўқотилишининг олди олинди.

Хусусан:

- Қашқадарёда “Кофиртепа-2” (VII – XIII асрға оид) ёдгорлигининг 2,4 м³, “Бештерекепа”нинг (IX – XII) 6 м³ ҳамда “Хонтепа”нинг (XI – XIII) 189 м³ қисми уй-жой;
 - Жиззахда “Томошотепа-2” (IV – V) ёдгорлигининг 14 м³ қисми ҳожатхона ҳамда “Қоратепа”нинг (V – VI) 30 м³ қисми иссиқхона;
 - Сирдарёда “Ҳашартепа” (IX – XII) ёдгорлигининг 6,4 м³ қисми ҳожатхона ва ҳаммом;
 - Навоийда “Ғазонтепа” ёдгорлигининг 16 м³ қисми мобил компания антеннаси, “Нонвойлартепа-2”нинг 5,3 м³, “Калтепа”нинг (V – VIII) 23 м³ ҳамда “Ясилтепа”нинг (III – XI) 20 м³ қисми хўжалик иншоотлари;
 - Тошкент вилоятида “Номсизтепа-1” ёдгорлигининг 15 м³ қисми ҳожатхона, “Номсизтепа-2”нинг 1,92 м³ қисми иссиқхона қуриш учун қисман бузилган.
- Юқоридаги жами 12 та ёдгорликка 8,3 миллиард сўмлик зарар етказилгани аниқланиб, жиноят ишлари кўзга тилиди ва дастлабки тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

5

Муаммо. Мушоҳада. Мулоҳаза

ҚАЧОН УЙ ОЛАМИЗ?

6

Янги ташаббуслар қўллаб-қувватланмоқда

Бугунги кунда Ўзбекистон минтақавий ва халқаро даражадаги ташкилотлар сафида шунчаки иштирокчи мақомида эмас, ташаббускор аъзо мамлакат сифатида ҳам алоҳида эътироф этилади.

Махфират ХУШВАҚТОВА, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги «Адолат» СДП фракцияси аъзоси

Маълумки, Ўзбекистон бундан беш йил муқаддам Туркий давлатлар ташкилотига аъзо бўлиб кирган эди. Утган қисқа даврда 30 дан ортиқ муҳим йўналишларда ўзаро манфаатли ва кенг қамровли ҳамкорлик алоқалари йўлга қўйилди. Утган даврда Ўзбекистон томонидан ташкилотнинг келгуси фаолиятини янада такомиллаштиришга қаратилган бир қатор ташаббуслар илгари сурилди.

Туркий давлатлар ташкилоти тўлақонли халқаро тузилма сифатида шаклланди. У минтақалараро ва глобал аҳамиятга эга тинчлик ҳамда ҳамкорлик минбари бўлиб қолмай, балки жаҳон иқтисодий ўсиш марказларидан бирига айlandи. Бу ўзгаришлар, жумладан, Ўзбекистоннинг ушбу тузилмадаги сиёсий ва иқтисодий ўрни тўғрйли амалга ошмоқда.

Ташкилот ривожига ҳамда аъзо мамлакатлар тараққиётида жорий йил-

нинг 6 июль куни Шуша шаҳрида Туркий давлатлар ташкилотининг "Транспорт, ўзаро боғлиқлик ва иқлим ҳаракати орқали барқарор келажакни бунёд этиш" шиори остида бўлиб ўтган норасмий саммити ва унда илгари сурилган ташаббусларнинг ўрни юқори, албатта.

Саммитда аъзо мамлакатлар етакчилари томонидан ташкилот доирасидаги кўп қиррали ҳамкорликнинг бугунги ҳолати ва истиқболлари юзасидан фикр алмашилди, амалий шерикликнинг долзарб масалалари муҳокама қилинди. Жумладан, давлатимиз раҳбари ўз нутқида ушбу учрашув туркий дунёнинг маданият пойтахтларидан бири бўлган Шуша шаҳрида ўтказилаётганда чуқур маъно мужассамлигини таъкидлаб, Президент Илҳом Алиев раҳбарлигида Қорабғода олиб борилаётган улкан бунёдкорлик ишларини юксак баҳолади.

Шунингдек, давлатимиз раҳбари ушбу саммит глобал хавф ва хатарлар ортиб, халқаро миқёсда инқироз тобора кучайиб бораётган бир шароитда ўтаётгани, бундай мураккаб вазиятда азалий қардошлик руҳидан куч олаётган алоқаларни сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш, умумий ёндашувларни ишлаб чиқишни даврининг ўзи тақозо этаётганини таъкидлади.

Ҳамкорлик алоқаларини ривожлантиришга қаратилган бир қатор таклиф ва ташаббусларни илгари сурди. Хусусан, савдо ва транспорт йўллари ривожлантиришда Транскаспий халқаро транспорт йўлаги орқали юк ташиш ҳажми муттасил ошиб бораётгани муҳим аҳамият касб этмоқда. Бизнес учун энг маъқул тарифларни жорий этиш ушбу йўлакнинг рақобатдошлиги ва жозибдорлигини кескин оширишга хизмат қилади. Ташкилот доирасида Темир йўл маъмуриятлари кенгашини тузиш ва унинг дирекциясини Тошкент шаҳрида жойлаштириш таклиф этилди.

Шу билан бирга, бугунги кунда барча дунё мамлакатлари кун тартибидagi муҳим масалалардан бири саналган иқлим ўзгаришларига қарши биргаликда курашиш масаласига ҳам алоҳида тўхталиб ўтди. Боиси, ташкилот ҳудуди иқлим ўзгаришидан энг кўп зарар кўраётган минтақалардан бири

саналади. Ушбу муаммога биргаликда ечим излашда тизимлилик асосидаги ёндашувнинг ўрни муҳим. Шу боис, мамлакатимиз етакчиси томонидан ташкилотга аъзо мамлакатларнинг вазирлари даражасида Туркий экология кенгаши тузиш, мазкур тузилма қароргоҳини экологик офатдан энг кўп зарар кўрган ҳудуд — Оролбўйидаги йирик шаҳар — Нукус шаҳрида жойлаштириш таклифи билдирилди.

Шунингдек, Президентимиз муқобил энергетика соҳасидаги ҳамкорлиқни кенгайтириш мақсадида "Яшил энергетика сари туркий ҳаракат" концепциясини қабул қилиш, туркий халқлар истиқомат қилаётган минтақаларда барқарорлиқни сақлаш каби бир қатор йўналишларда ҳам ўз фикрларини билдирди.

Шу ўринда айтиб ўтиш жоизки, ташкилотга аъзо мамлакатлар етакчилари ўртасида мунтазамлик касб этиб келаётган мулоқотлар томонлар орасида ўзаро ишонч, дўстлик ва яхши қўшничилик муносабатларини мустақамлашга хизмат қилади. Қолаверса, минтақада ва унинг ташкарида тинчликни таъминлаш, ташқи сиёсат масалалари бўйича умумий позицияларни қабул қилиш ҳамда умуммақсадларга тааллуқли соҳаларда самарали минтақавий ва икки томонлама ҳамкорлиқни ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этади.

Энди ноқонуний қарорлар ҚАБУЛ ҚИЛИНМАЙДИ

Қайд этилганидек, ушбу қонун лойиҳаси билан янги таҳрирдаги Конституциядаги нормалардан келиб чиқиб, ҳоким ва Кенгаш раиси лавозимлари бир-бирдан ажратилмоқда.

Лойиҳа билан киритилаётган ўзгартиришга кўра, энди маҳаллий Кенгашларга аввалгидек ҳоким эмас, балки депутатлар орасидан сайланадиган раис бошчилик қилади. Шунингдек, ҳокимлар номзоди Кенгашларда кўриб чиқиладиганда улар ҳудудни ривожлантириш дастурини маҳаллий Кенгашларга тақдим этиш тартиби жорий этилмоқда. Маҳаллий Кенгашларга ҳудудларнинг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда, қоида тариқасида, 5 тагача (амалда 8 та) доимий комиссия тузиш ҳуқуқи белгиланмоқда.

Депутатларнинг фикрига кўра, қонун лойиҳасидаги энг муҳим янгилик бундан буён маҳаллий Кенгаш ва ҳоким қабул қиладиган ҳужжатлар Ягона электрон тизимда (e-qaror.gov.uz) рўйхатдан ўтказилиши ва тизимга жойлаштирилиши шарт бўлиши билан боғлиқ.

Франция аъзоси Иномжон Қудратовнинг қайд этишича, ушбу тизим бўйича рўйхатдан ўтказилмаган ҳужжатлар ҳақиқий эмас, деб ҳисобланадиган бўлади. Бу нима дегани? Демак, маҳаллий ҳокимлик ҳам, маҳаллий вакиллик органи ҳам қабул қилинаётган қарорларнинг сифати ва самарадорлигига, ҳолисиги ва адолатли эканлигига янада жиддий эътибор қаратишга мажбур бўлади. Шаффофлик ва очиқлик бор жойда ноқонуний қарорлар қабул қилинмайди, жамоатчилик олдидаги ҳисобдорлик масъулияти кучли бўлади.

Йиғилишда қонун лойиҳаси юзасидан партия позицияси шакллантирилди ва тегишли қарорлар қабул қилинди.

Депутатлик гуруҳларида

Ҳар бир ҳудудда янги ланишлар рўй бермоқда

Халқ депутатлари Самарқанд вилояти Кенгашига "Адолат" социал-демократик партиясидан сайланган депутатлар фаолиятида самарадорлик тобора ортиб бормоқда.

Гулнафиса АБДИМУРОВА, Самарқанд вилоят кенгаши матбуот котиби

Жумладан, депутатлик гуруҳи аъзоси Инобат Бобоқулова халқ дарди билан яшаб, одамларнинг оғирини енгил қилишга интилмоқда. Депутат жорий йилнинг ўзидаяқ бир неча йиллардан буён туғилганлик ҳақида гувоҳнома ва фуқаролик паспортини ололмай юрган 6 нафар фуқарога туғилганлик ҳақида гувоҳнома, 4 нафар фуқарога фуқаролик паспортларини олишга ёрдам берди. Самарқанд шаҳар "Даргом" маҳалласида яшовчи Лариса Провоторова фуқаролик паспортига эга бўлмаганлиги учун унинг 2004 ва 2008 йилда туғилган фарзандларига туғилганлик ҳақида гувоҳнома расмийлаштирилмаётгани. Ушбу ҳолат депутатимиз томонидан назоратга олиниб, Самарқанд шаҳар 1-сон ФХДБ бўлими томонидан тегишли ҳужжатларни йиғишга амалий ёрдам кўрсатилди. Натижада Оксана Провоторова ҳамда Богдан Провоторова туғилганлик гувоҳномалари расмийлаштириб берилди.

Депутатлик гуруҳининг яна бир аъзоси Санобар Мирсаидова жорий йил ҳисобидан 3 мартаба онкологик касали бор, 4 мартаба ногиронлиги бор болалар ва 2 мартаба ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларга моддий ва амалий ёрдам кўрсатди. Хусусан, Самарқанд туманидаги "Қавчинон" ҳамда "Шалғамон" маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудида истиқомат қилувчи, оиласида 1-гуруҳ ногирони бўлганлар ҳолидан хабар олди, уларни қийнаётган муаммоларни ўрганди.

Депутатлик гуруҳидаги яна бир депутатимиз Содиқ Ҳақбердиев жорий йил бошидан "Дедан" маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудида барпо этилаётган "Сузиш ҳавзаси" ҳамда "Болалар спорт мажмуаси"нинг қурилиш жараёнини назорат қилиб келади. Шунингдек, депутат "Бўстон" ва "Қозикент" МФИда яшовчи ижтимоий ҳимояга муҳтож беморлар хонадонларида бўлиб, уларга даволанишлари учун амалий ёрдам кўрсатди. Депутат ташаббуси билан "Яшил макон" умумий лойиҳаси доирасида 850 дан ортиқ мева ва манзарали дарахтлар экилди.

Депутатлик гуруҳи аъзоларидан **Тозагул Холиқова, Дилафрўз Улуғбоева, Дилшод Тиллаев, Нигора Раббимова, Сарвиноз Нажмиддинова, Илҳомжон Тўхтасинов, Гулбека Кўчқорова, Мадина Ваҳобова, Гавҳар Алимовалар** ҳам кўплаб хайрли ишларни амалга оширмоқдалар.

Дўстлик улуғланган тадбир

Мамлакатимизда миллатлараро тотувлик ва бағрикенгликни таъминлаш, дўстлик муҳитини янада яхшилаш, ёшларни миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Моҳигул РАҲИМҚУЛОВА, Бухоро вилоят кенгаши матбуот котиби

"Адолат" СДП Когон шаҳар кенгаши раиси, халқ депутатлари Когон шаҳар Кенгаши депутати Шоҳжаҳон Исамутдинов ҳамда Республика маънавият ва маърифат маркази Когон шаҳар бўлими ҳамкорликда ҳудудда фаолият олиб бораётган "Озарбайжон миллий маданий маркази"да маънавий-маърифий тадбир ўтказди.

Тадбирда шаҳарда истиқомат қилиб келаётган турли миллат вакиллари иштирок этишди. Шоҳжаҳон Исамутдинов тадбирда сўзга чиқиб, шаҳарда истиқомат қилаётган турли миллат вакилларининг тарихий мероси, урф-одатлари ва миллий тарбия борасида ўзига хос ютуқлари ҳақида гапирди. Шунингдек, аҳоли ўртасида диний бағрикенглик, миллатлараро тотувлик ва ўзаро меҳр-оқибат муҳитини мустақамлашда

Озарбайжон миллати вакиллари урни хусусида сўз юритди. Тадбирда озарбайжонча куй-қўшиқлар янгради, рақслар ижро этилди.

– *Бугун Ўзбекистонда 130 дан ортиқ миллат ва элатлар вакиллари бир оила фарзандларидек, тенг ҳуқуқлилик ҳамда ўзаро ҳамжиҳатлик шароитида яшаб, юрт мустақиллигини мустақамлашга муносиб ҳисса қўшиб келмоқдалар, – деди Когон шаҳар "Озарбайжон миллий маданий маркази" раҳбари Марал Мамедова. – Уларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини таъминлаш, таълим олишлари, ўз қизиқиш ҳамда лаёқатлари бўйича касб-ҳунар эгаллашлари, маданиятлари, урф-одатлари, анъаналарини сақлаш ва ривожлантиришлари учун зарур имкониятлар яратиб берилган.*

Тадбир якунида иштирокчиларга партиянинг фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

Партиядошимиз

Эл ишончини қозонган депутат

Халқ депутатлари Сирдарё вилоят Кенгаши депутати Салоҳиддин Элмуродов аҳоли дардини эшитиб, муаммоларини ҳал қилишга кўмаклашиши, ўз ишига масъулият билан ёндашиши, қатъийлиги, билимдонлиги ва ғамхўрлиги билан тилга тушган партиядошларимиздан бири.

Депутат фаолиятини ижро органлари ва сектор раҳбарлари билан ҳамкорликда ташкил этган, бу эса жойларда муаммоларга ечим топишда ўз натижасини бермоқда. Салоҳиддин Элмуродов ҳар доим саволчиларни қабул қилади, уларга амалий ёрдам кўрсатади. Жумладан, Бахт шаҳридаги "Ҳазина" МФЙ, "Беҳбулок" МФЙ, "Тинчлик" МФЙ, "Тадбиркор" МФЙлардаги янги қурилган кўчаларда яшовчи аҳолининг уйларида электрлаштириш, эскирган симёғочларни янгисига алмаштириш, кам қувватли трансформаторни аниқлаш, йўللарни таъмирлаш, автобус қатновини йўлга қўйиш, ҳунарманд ва

тадбиркорларга қурилиш учун ер майдони ажратиш, субсидия, таълим кредити олиш масалалари юзасидан тегишли ташкилотларга ўнлаб депутатлик сўровлари киритди. Бахт шаҳри аҳолисини тоза ичимлик суви билан таъминлашда, шаҳардаги 13-мактабга таълим муассасасини капитал таъмирлаш ва янги жиҳозлар билан таъминлашда амалий ёрдам кўрсатди.

Шунингдек, депутатимиз ташаббуси билан "Тадбиркор" маҳалласидаги 32 оила намунавий арзонлаштирилган уй-жой билан таъминланди, маҳалладаги 5 нафар ногирон фуқарога махсус аравачалар олиб берилди.

Ҳозирги кунда Салоҳиддин Элмуродов халқ депутатлари Сирдарё вилоят Кенгаши ҳузуридаги ёшлар сиёсати, хотин-қизлар ва гендер тенглик масалалари бўйича доимий комиссия раиси сифатида иш олиб бормоқда, вилоятда ўз ечимини топиши лозим бўлган масалаларни доимий Комиссияга олиб чиқишда ва фуқаролар мурожаатлари тизимли ҳал қилинишида жонбозлик кўрсатмоқда.

Хусусан, Бахт шаҳрининг табиий газ билан таъминланиши мутлақо янгиланди. Аҳоли тўлиқ газ билан таъминлангач, шаҳардаги 5 минг хонадоннинг газдан қарздорлиги 5 фоизга тушди. Бир ойда

тушмайдиган тушум бир кунда туша бошлади. Ижобий ўзгаришларнинг амалга ошишида депутат Салоҳиддин Элмуродовнинг хизматлари салмоқли.

С.Элмуродов Сирдарё туман кенгаши раиси сифатида тумандаги 38 та МФИдаги "маҳалла еттилиги" билан ҳамкорлиқни йўлга қўйиб, масъуллаш ишларида фуқаролар билан мунтазам учрашувлар ўтказмоқда ва маҳаллалардаги "Темир дафтар", "Ёшлар дафтари", "Аёллар дафтари"га кирганларга яқиндан ёрдам кўрсатиб келмоқда.

Сирдарё вилоят кенгаши
Матбуот хизмати

Фақатгина маҳаллий ҳокимият органлари, чикинди корхоналари ва аҳолининг биргаликдаги саъй-ҳаракатлари билан муаммони ҳал этиш ва шаҳар аҳолиси учун тоза ва соғлом турмуш шароитини яратиш мумкин.

Инна Коржикованинг жойларда ўз сайловчилари билан ўқилган муроқотларда кутарилган барча масалалар юзасидан тегишли соҳа усталари билан тўғридан-тўғри алоқалар ўрнатилиб, уларни ҳал этишга қаратилган зарурий чора-тадбирлар белгилab олинди.

“Адолат” кубоги мусобақаси ўтказилди

Фарғона вилоят кенгаши матбуот хизмати

Оила ва хотин-қизлар партия нигоҳида

Шу билан биргаликда давра суҳбатида партиямизнинг дастурий мақсад ва вазифалари, янгиланаётган сайлов тизимлари ҳақида ҳам маълумотлар берилди.

Андижон вилоят кенгаши матбуот хизмати

2024-YIL 12-IYUL,
№ 28 (1494)

ADOLAT

Partiya hayot

ВОЛОНТЁРЛИК:
ҳамкорлик истикболлари

Таъкидланганидек, мамлакатимизда 2019 йил 2 декабрда «Волонтерлик фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни қабул қилинган бўлса, 2023 йилда ушбу қонунга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиб, соҳадagi ваколатли давлат органи этиб – Ёшлар ишлари агентлиги

Амалдаги тартибга кўра, волонтерлик фаолияти яқка тартибда, волонтерлар гуруҳи таркибда бўлиши ҳамда 18 ёшга тулган жисмоний шахслар волонтерлик фаолиятини амалга ошириши мумкин. 16 ёшдан 18 ёшгача бўлган жисмоний шахсларга эса, бу фаолият уларнинг соғлиғига ҳамда ахлоқий ривожланишига зарар etkazmasa ва ўқув жараёнини бузмаса, иштирок этишига руҳсат берилади.

Дониёр Нурмухаммедов волонтерлик ҳаракати дунёда кен тарқалаётган соҳалардан бири сифатида маълум бир эзгу мақсадда жамиятда турли хил муаммога duch kelgan, ёрдамга муҳтож инсонларга бериладиган, уларнинг ҳа-

Хусусан, кейинги йилларда юрти-
мизда волонтерлик фаолиятини кўла-
б-куватлаш мақсадида улар учун
турли лойиҳалар ташкил қилинмоқда.
Жумладан, Вазирлар Маҳкамасининг
2022 йил 11 апрелдаги тегишли қаро-
ри билан Ёшлар ишлари агентлигин-
нинг бюджетдан ташқари маблағлари
ҳисобидан ҳар йили ҳар бир ҳууд-
даги 5 та энг яхши волонтерлик лойи-
ҳаларини амалга ошириш учун во-
лонтерлик гуруҳлари ва волонтерлик
ташкilotларига ҳар бир лойиҳага ба-
завий ҳисоблаш микдорининг 200 ба-
раваригача миқдорда маблағ ажра-

Бугунги кунда 100 мингдан ортиқ ёшларни қамраб олган 210 та доимий фаолият юритадиган “волонтерлик гуруҳлари” иштирокида 214 мингдан ор-

Ўқув семинари якунида партия ташаббус ва лойиҳаларини аҳоли орасида кенг тарғиб этиш, волеонтерлик фаолиятини моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш, Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва Ўзбекистон Волеонтерлар ассоциацияси билан ҳамкорликни янада кенгайтиришнинг истигбоддаги масалалари муҳокама қилинди.

Таъкидлаш ўринлики, ассоциация
иси волонтер бўлишнинг бир қанча
қобий томонлари ҳақида маълум
от берар экан, мулоқот ва бирдам-

Масалан, Европада 52 фоиз ёш эркек кунида кўрашган, 2010 йили эскириб қолган ёшларнинг 52 фоизини ташкил қилган. Германияда волонтерликнинг «Bürgerchaftliches Engagement» фуқаролар фаоллиги модели кенг тарқалган бўлиб, бу модель фуқароларнинг барча соҳалардаги ҳаётини таъсир қилган. Иккинчи, яъни жамият моат ташкилотларида иштирок этиш ташаббускор бўлиш, фойдали иш ва ижтимоий хизматлар кўрсатиши билан боғлиқ.

циянинг асосий мақсади
шга қаратилаган фуқаролик
сонпарварлик, бағрикенглик
ташхис ҳамда волонтерларнинг
қидириш ишларини амалга
оширишдан иборат.

Қадам йили мамлакатимизда 61
ташхис қамраб олинган ва доимий
ташхис гуруҳи ташкила этилган.
Қадам йили ва лойиҳаларини аҳоли
лик фаолиятини моддий ва
ташхис «Адолат» СДП Сиёсий
ассоциацияси билан ҳамкорликни
и мамлакатимиз муҳофиза қилинди.

«Адолат» СДП Матбуот хизмати

Огоҳ бўлинг!

ВИРТУАЛ ФИРИБГАРЛИК

қурбонига айланиб қолманг!

Сўнгги пайтларда аҳоли орасида ижтимоий тармоқлар орқали фирибгарлар тузоғига илиниш ҳолати анчагина кўпайиб борапти. Афсуски, фирибгарликнинг бу янги тури "инфолўттибозлик" сифатида янги талқин этилиб, қингир йўллар билан бировнинг мол-мулки, пулига эга бўлиш истагида бўлганлар сафининг кенгайишига хизмат қилмоқда. Хўш, бу турдаги алдов қурбонига айланиш ҳолатлари нима учун камаймаяпти? Инфолўттибозлар, бошқача айтганда, виртуал фирибгарлардан ҳимояланиш учун нималарга эътибор қилиш керак? Қуйида ана шу жиҳатларга эътибор қаратамиз.

**Шерзод ЯРМАТОВ,
Азизхон ҚОДИРОВ,
Тошкент шаҳар ИИББ Ахборот технологиялари
соҳасидаги жиноятларга қарши курашиш
бошқармаси ходимлари**

Тасаввур қилинг, сизга кимдир кўнғироқ қилиб, рус тилида ўзини банк ёки мобил тўлов тизими ходими сифатида таништиради ва сиздан банк-молия тизимидаги баъзи бир идентификация маълумотларингизни сўрайди. Шундай пайтда хушёр бўлинг, пластик-карточка кодлари, идентификация маълумотларингизни зинҳор ошкор қилманг. Маълумотга кўра, "Click", "Payme" каби тўлов ташкилотлари ва бошқа тўлов тизими ходими сифатида таништириш ҳолатлари бугун айнан шундай фирибгарлар томонидан амалга ошириляпти. Бундан ташқари, "Telegram", "Instagram" ва "Facebook" ижтимоий

тармоқларининг сохталаштирилган сайт ҳаволаларида фойсиз онлайн кредит бериш, "OLX" ва бошқа сотув платформаларида буюмларни арзон нархларда савдога қўйиш орқали аҳолида қизиқиш уйғотиш, давлат идораларининг сохталаштирилган сайт ҳаволаларида моддий ёрдам берилаётгани каби усуллардан ҳам кенг фойдаланилмоқда.

Бундай олиб қаралса, юқоридаги каби ҳолатларга кунда-кунора дуч келамиз. Ижтимоий тармоқдаги гуруҳ ва каналларда давлат томонидан 500 ёки 600 минг сўмлик бир марталик моддий ёрдам пули берилаётгани, чет эл мамлакатидан гўёки юртдош-

ларига хайрия сифатида пул улашмоқчи бўлган "саховатли" бой кўринишидаги кейсларга кўпчилик ишоняпти. Хўш, нима учун шундай?

Таҳлилларга кўра, аҳолининг ишонувчанлиги, ахборот технологиялари соҳасида саводхонлиги етарли даражада бўлмаганлиги виртуал фирибгарлар пичоғининг мой устида бўлишига замин ҳозирламоқда. Бугунги кунда жиноий йўллар билан топишган пул маблағлари чет эл давлатларида рўйхатга олинган электрон ва крипто ҳамёнларда легаллаштирилиши бу каби жиноятлар сонини кескин оширмоқда.

Шунингдек, жаҳон интернет тармоқлари ва телекоммуникация тизимлари орқали жиноят содир этиш ҳудуд ва чегара танламаслиги (трансчегаравийлик), банк ва бошқа ташкилотларнинг дастурларидаги хавфсизлик чораларининг сустлиги (бўшқилқлар мавжудлиги), жиноятлар юқори технологияли ёки модификация қилинган дастурлардан фойдаланган ҳолда махсус тажрибага эга бўлган шахслар томонидан содир этилиши ҳам муаммонинг асл илдизи ҳисобланади.

Мана, виртуал фирибгарлик турлари ва унинг кенг тарқалган айрим усуллари ҳақида зарур тушунча ва маълумотга эга бўлдик. Энди бундай алдов қурбонига айланмаслик учун айрим тавсия ва маслаҳатларни кўриб чиқаск.

Агар ҳисобингиздан номалум сабабларга кўра пул маблағлари очилганини сезсангиз, зудлик билан пластик карта орқа қисмидаги банк ишонч рақамларига кўнғироқ қилиш ва кар-

тани блоклатиш тавсия этилади. Киберхавфсизлик мутахассислари ижтимоий тармоқларда шубҳали ҳаволалар орқали рўйхатдан ўтмаслик ва банк пластик карта маълумотларини киритмаслик бугунги кунда долзарб аҳамиятга эга эканини таъкидлайди.

Биринчи навбатда, шубҳали ҳамда бегона рақамлар орқали амалга оширилган кириш кўнғироқлари билан боғланманг. Қолаверса, ўзини банк ёки мобил тўлов тизими ходими деб таништирган шахсларга умуман ишонманг. Чунки улар ҳеч қачон сиздан шахсий ва банк пластик карта маълумотларингизни сўрашга ҳақли эмас. Энг муҳими, сизга юборилган махсус SMS-код(5 хоналик)ларни ҳеч кимга айтманг. Негаки SMS-кодларни фақат ва фақат фирибгар сўрашини эсда сақланг.

Ижтимоий тармоқлар орқали катта миқдордаги пул маблағлари мерос сифатида қолганлиги ёки бирор лотореядан ютуқ ютганлигингиз тўғрисидаги ёлғон хабарларга, шунингдек, қисқа муддатларда пулларингизни кўпайтириб беришни ваъда қилаётган фирибгарларга ишонманг. Онлайн сотув ва харид имкониятлари қулай бўлган айни замонда товарни қабул қилмасдан олдин бошлангич бадал пулларини берманг.

Мухтасар қилиб айтганда, меҳнатингиз эвазига ишлаб топган пулингизга фирибгар эга чиқмаслиги учун ижтимоий тармоқлардан тўғри фойдаланишингизни даврининг ўзи тақозо қилмоқда. Шундай экан, бу борада эътиборли ва хушёр бўлинг! Унутманг, текин пишлоқ фақатгина қопқонда бўлади.

Жиноятга жазо муқаррар

ТИЛСИЗ ЁВДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ

**Жаҳонгир ЖЎРАЕВ,
Чилонзор туман Фавқулодда вазиятлар бўлими инспектори**

Ёнғин, қайси фаслда ва қаерда содир бўлишидан қатъи назар, инсон ҳаёти учун хавфли.

Ёнғинларнинг олдини олиш учун, жумладан, корхона-ташкilotларда ўз вақтида электр жиҳозлари профилактик таъмирлаш ишлари олиб борилиши зарур, бунда электр симлари махсус қопламалар билан қопланишига алоҳида эътибор бериш лозим.

"Олов – тилсиз ёв" деб бекорга айтилмайди. Айниқса, ёз ойларида ҳаво ҳарорати юқори бўлганлиги учун бундай фалокатларнинг содир бўлиш эҳтимоли кучли. Шунинг учун корхоналарда ва барча иш жойларида ёнғиннинг олдини олиш учун ихтиёрий ўтириш бригадалари ташкил этилиши ва ёнғин содир бўлганда унга қарши воситалар билан жиҳозланган жанговар йиғма отрядлар тузилиши мақсадга мувофиқдир.

Ёнғин содир бўлган тақдирда, дарҳол ўтириш бригадасини чақириш ва у етиб келгунча ўтиришчилар, кум, сув ва бошқа воситалар ёрдамида ёнғинни ўчиришни ташкил қилиш лозим. Ёнғинларни тезда локализация қилиш учун станцион ва кўлда олиб юриладиган ўтириш мосламалари қўлланилади. Ҳар бир иш биносидаги тегишли жойларда ёнғинга қарши ускуналар, кўпикли ўтириш мосламалари ва қуруқ кум қутилари жойлаштирилган ёнғин ўчириш қалқонлари бўлиши лозим.

Бунда ёнаётган маҳсулот турига қараб ўтириш воситаси ва тури танланади. Бундай ҳолларда қаттиқ ёнғиндан маҳсулотларга қарши сув, кукунли ўтириш, кўпикли ўтириш, кум ва юқори ҳароратга чидамли мато ишлатиш мақсадга мувофиқ. Ёнғинчиликларга кўпикли ўтиришчилар, газли ўтиришчилар ишлатиш зарур.

Барча корхона ва ташкилотларда фалокат келиб чиқишининг олдини олиш мақсадида ходимлар фақат "Чекиш жойин" белгиси бўлган махсус ажратилган жойларда чекишлари мумкин.

Инсон дунёга бир марта келади ва унга бир марта яшаш бахти берилади. Шундай экан, нафақат соҳа ходимлари, балки ҳар бир фуқаро ўзи ва яқинлари ҳаёти, тинчлиги учун масъулдир.

Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш бўйича "Долзарб 30 кунлик"

БЕБОШ ЎҒИЛ

ота уйига ўт қўйди

Учкўприк туманида яшовчи Шохсанам Нормирзаева (исм-шарифлари ўзгартирилган) 2020 йилда оилавий келишмовчилик туфайли турмуш ўртоғи билан аразлашиб, ота уйига қайтиб келади. Ўша пайтда хонадонда отаси Валижон Латипов ва укаси Воҳиджон Нормирзаев оиласи билан истиқомат қилишарди. Аммо кўп ўтмай опа-ука ўртасида можаро келиб чиқади.

**Аброржон ОМОНОВ,
жиноят ишлари бўйича Учкўприк туман суди раиси**

Бу жанжалга хонадон соҳиби Валижон ака ҳам қўшилиди. Аниқроғи, у қизининг тарафини олади. Оқибатда Воҳиджон отаси ва опаси билан аразлашиб қолади.

Афсуски, шундан сўнг орадан 3 йил ўтса ҳам ота-бола ўртасига тушган совуқчилик аримайди. Иккала тараф ҳам ўзиникини маъқуллаб юраверади. Ахвол шу даражага борадики, 2023 йилда ўғил оиласини олиб, ҳовли-

дан чиқиб кетади. Яъни, В.Нормирзаев Қўқон шаҳридаги кўп қаватли уйларнинг бирида ижарада яшай бошлайди. 2024 йил 4 январь кўни эса жиноят юз беради.

Ўша кўни соат 11:30 ларда Воҳиджон ота уйига келади.

– Ҳовлига келсам, отам янги қурилатган иморат олдириб сугирининг гўнгини тўплаб қўйибди, – деди у суд мажлисидаги кўрсатма-

сида. – Мен гўнгин олиб, томорқа ерга чиқариб ташладим. Лекин отам кўчага чиқариб ташлашимни айтиб, бақир-чақир қилди. Шунинг учун жанжаллашиб қолдик.

Хуллас, ота-бола жанжаллаша бошлагач, кўни-қўшнилари ажратиб қўйишади. Аммо ўғилнинг алами барибир босилмайди. Оқибатда унинг кўнглида мудҳиш режа пайдо бўлади. У режасини амалга ошириш учун қоронгу тушишни пойлаб, кўнни кеч қилади. Орада кўшни қишлоққа бориб, танишидан 10 литр бензин олиб қайтади.

Кечқурун – соат 19:30ларда отаси, опаси ва холаси ичкари уйда суҳбатлашиб ўтирган пайтда В.Нормирзаев кўшни хоналарга ва айовонга бензин сепиб, уйни ёқиб юборади. Сўнг кўчага чиқиб, телефон орқали аммасининг ўғлига уйга ўт қўйгани ҳақида хабар беради.

Бир зумда уйни аланга қоплайди. Хатто тилсиз ёв – ёнғин қўшни ҳовлиларнинг иморатларига ҳам яқинлашади. Шааллада қий-чув, бақир-чақир бошланади. Муҳолда кўшнлардан бири туман фавқулодда вазиятлар бўлимига хабар беради.

Яхшиямки, ФВБ ходимлари етиб келиб, аввало, оловнинг қўшни хонадонларига ўтишини тўхтатишади. Кейин ёнғинни буткул ўчиришади. Соат 21:00ларда эса бебош ўғилни ИИБ ходимлари қамаб олишади.

Шундан кейин мазкур ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилади. "Дискон Инвест" масъулияти чекланган жамиятининг 2024 йил 12 январдаги №18-сонли баҳолаш хулосасига мувофиқ, В.Нормирзаевнинг отаси В.Латиповга тегишли турар жой бино-иншоотларига 49.137.000 сўм миқдорда моддий зарар етказганлиги аён бўлади.

Яқинда Воҳиджон Нормирзаевнинг қилмиши жиноят ишлари бўйича Учкўприк туман судида қўриб чиқилди. Суд уни Жиноят кодексининг 173-моддаси 2-қисми "б" банди билан айбдор деб топиб, 2 йил муддатга озодликдан маҳрум этди. Шунингдек, судланувчидан отасига етказилган моддий зарарни ундириш ҳам белгиланди.

БУ СИЗНИНГ ХУҚУҚИНГИЗ!

ОИЛАВИЙ ТАДБИРКОРЛИК

УЧУН КРЕДИТ ОЛИШ ТАРТИБИ ҚАНДАЙ?

Оилавий тадбиркорлик учун давлат томонидан бир қатор дастурлар ишга туширилган. Мазкур дастурлар доирасида оилавий тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўймоқчи бўлган аҳолига Халқ банки ва Микрокредитбанк орқали имтиёзли кредит берилади.

ЎЗИНИ ЎЗИ БАНД ҚИЛГАНЛАР УЧУН

Оилавий тадбиркорлик, даромад топишга қаратилган муайян фаолият билан шуғулланиш ва фаолият турини кенгайтириш истагини билдирган ўзини ўзи банд қилган шахсларга ҳамда тадбиркорларга – 6 ойдан 1 йилгача имтиёзли давр билан 3 йилдан 4 йилгача муддатга;

ЧОРВАЧИЛИК УЧУН

Чорвачилик (қорамол, қўй, эчки), балиқчилик ва паррандачилик (тухум йўналиши) учун — 1 йилгача имтиёзли давр билан 3 йилдан 4 йилгача муддатга;

БОҒДОРЧИЛИК УЧУН

Боғдорчилик (кўчатчилик), узумчилик (ток сўриси) ва лимончиликни ташкил этиш, иссиқхона қуриш, қишлоқ ҳўжалиги техникаси ва асбоб-ускуналарини харид қилиш ҳамда уларни жойлаштириш учун бино ва иншоотлар қуриш, артезиан қудуқларини қазиб учун — 3 йилгача имтиёзли давр билан 7 йилгача муддатга;

МЕҲМОНХОНА ХИЗМАТИ УЧУН

Оилавий меҳмон уйлари, хостеллар, ўтов лагерлари мажмуаси, автокемпинглар, эконолар мажмуаси, контейнер шаҳарчалар ва чодирлар лагерлар ташкил этиш ва уларни таъмирлаш учун — 1 йилгача имтиёзли давр билан 5 йилгача муддатга;

ХУНАРМАНДАЛАР УЧУН

«Хунарманд» уюмлари аъзоларига асбоб-ускуна, эҳтиёт қисмлар ва хомашё материалларини харид қилиш, хунармандчиликни ривожлантириш марказлари, «уста-шоғирда» мактабларини ташкил этиш, уй-музейлар ва устхоналар қуриш ёки шу мақсадларда бино ва иншоотлар сотиб олиш учун — 3 йилдан 4 йилгача муддатга ҳамда айланма маблағларини тўладирини учун 18 ойгача муддатга;

АТТОРАЛАР УЧУН

чарм-атторлик маҳсулотлари, чармдан тайёр кийимлар, оёқ кийимлари, спорт инвентарлари, шунингдек, фурнитур, аксессуарлар ва мўйнақчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун асбоб-ускуна, эҳтиёт қисмлар ва хомашё материалларини харид қилиш учун — 1 йилгача имтиёзли давр билан 5 йилгача муддатга ажратилади. Кредит фониз ставкаси – 18 фониз.

АРИЗА ФАҚАТ ОНЛАЙН ЮБОРИЛАДИ

Кредитлар фақат oilkredit.uz платформаси орқали ажратилади. Ариза электрон шаклда платформанинг ўзида тўлдирилади. Агар фуқаролар ариза тўлдирини қўйишга қўйишга дуч келса, маҳалладаги ҳоким ёрдамчиси билан биргаликда ариза тўлдирини мумкин. Платформада тадбиркорликнинг бир нечта йўналишлари бўйича бизнес режа намуналари ҳам мавжуд.

КРЕДИТАЛАР ҚЎЙДАГИ МАҚСАДЛАР (ЙЎНАЛИШЛАР) УЧУН АЖРАТИЛАЙДИ:

иллари олинган кредитларни ёки ҳар қандай бошқа қарзларни қайтариш; алкоголь ва тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқариш; савдо-воситачиликни амалга ошириш (олибсотариш); умумий овқатланиш ташкилотларининг айланма маблағларини шакаллантириш; ишлаб чиқариш (хизмат кўрсатиш) мақсадлари учун ишлатилмайдиган шахсий мулкни (мебель, уяли телефон, машина техника ва бошқалар) сотиб олиш; енгил автотранспорт воситалари (ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишда иштирок этувчи кичик мотортранспорт воситалари бундан мустасно), жумладан, йўловчи ташувчи автомобиллар сотиб олиш; маъмурий харажатларни тўлаш, жумладан, хизмат автомобиллари таъминоти; бино ва иншоотлар сотиб олиш ва қуриш.

Дилмурод РАЖАБОВЕВ,
хуқуқшунос

МАДАНИЙ МЕРОСНИ

МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ

ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МЕХАНИЗМЛАРИНИ КУЧАЙТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Ўзбекистон – бетакрор тарихий обидалар, асрларга тенг маданий мерос объектларига бой ўлка. Ушбу қўхна заминда ўзбек халқи даҳосининг маҳсули бўлмиш 8 минг 200 дан ортиқ моддий маданий мероснинг қўчмас мулк объекти давлат муҳофазасига олинган. Шу билан бирга, 2,5 миллиондан ортиқ моддий маданий мерос объекти ҳисобланган музей ашёлари ва коллекциялари сақланмоқда.

Қодир ЖўРАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги
«Адолат» СДП фракцияси аъзоси

Ўзбекистон ЮНЕСКОнинг Умумжаҳон маданий ва табиий меросини муҳофаз қилиш бўлимидаги конвенциясини (Париж, 1972 йил 16 ноябрь) ратификация қилган. Ушбу Конвенция доирасида эса Ичонқалъа, Бухоро тарихий маркази, Шахрисабз тарихий маркази, Самарқанд – маданиятлар чорраҳаси, “Ипак йўли: Зарафшон-Қорақум” тарихий манзилгоҳлари ЮНЕСКОнинг Умумжаҳон мероси бўлишига қилинган. “Ипак йўли: Зарафшон-Қорақум” номзодномаси 2023 йилда қиритилган бўлиб, у Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркменистонда жойлашган жами 31 та объектни ўз ичига олади.

Параллел равишда Умумжаҳон мероси бўлишига қиритилган мазкур объектларнинг ишончли муҳофазасини таъминлаш, уларнинг жажон маданиятига қўшган улкан ҳиссасини сақлаб қолиш мақсадида ҳуқуқий таъсир чоралари ҳам қучайтирилмоқда.

2023 йил 30 апрелда қабул қилинган янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 61-моддасида фуқаролар Ўзбекистон халқининг тарихий, маънавий, маданий, илмий ва табиий меросини асраб-авайлаши шартлиги, тарихий, маънавий, маданий, илмий ва табиий мерос давлат томонидан муҳофаз қилиниши ҳақидаги нормалар алоҳида мустақамлаб қўйилди.

Маданий мерос объектларининг муҳофазаси, Ўзбекистон Республикасининг қатор қонунлари ва қонуноти ҳужжатларида ҳам ўз аксини топди.

Хусусан, шу пайтга қадар “Маданий мерос объектларини муҳофаз қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида”ги ҳамда “Археология мероси объектларини муҳофаз қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида”ги қонунлар ҳамда соҳага оид 20 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди.

Жумладан, “Маданий мерос объектларини муҳофаз қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуннинг 32-моддасида “тарихий манзилгоҳ” тушунчаси келтирилган бўлиб, у ўтмишда яратилган, тарихий, эстетик, ижтимоий-маданий, археологик, меъморий ёки шаҳарсозлик қимматига эга бўлган

ва халқнинг ўзига хослигини, унинг жажон маданиятига қўшган ҳиссасини сақлаб қолиш учун муҳим аҳамиятга молик моддий маданий мерос объектлари жойлашган манзилгоҳларни назарда тутди.

Тарихий манзилгоҳда жойлашган ва шаҳарнинг муайян бўлаги сифатида тарихий қимматга эга бўлган барча объектлар: режавий тарх, иморат, композиция, табиий ландшафт, археологик қатлам, шаҳардаги турли (буш турган, иморатлар қурилган, қўқаламзорлаштирилган) майдонларнинг ўзаро нисбати, катта-кичик ёки узун-қисқа кўринишлари, шаҳар қурилишининг бўлак-бўлак ва хароба ҳолидаги осори атиқалари, сахни, маҳобати, тузилиши, услуби, материаллари, ранги ва манзарали элементлари билан ажралиб турадиган бинолар, иншоотларнинг шакли ва ташқи қиёфаси муҳофаз қилиниши керак.

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Республикаси қонунларида маданий мерос объектларини нобуд қилиш, бузиш ёки уларга шикаст етказганлик учун қатъий жавобгарлик белгиланган бўлиб, ушбу нормалар Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексид (132-модда, 229³-модда) ҳамда Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексид (64-модда) ўз аксини топган.

Чунончи, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 132-моддасида давлат муҳофазасига олинган моддий маданий мерос объектларини нобуд қилиш, бузиш ёки уларга шикаст етказиш анча миқдорда зарар етказилишига сабаб бўлувчи ҳолатлар учун жиноий жавобгарлик белгиланган.

Жиноят кодексид нафақат моддий маданий мерос объектларининг ўзи, балки уларнинг теғралари ҳам давлат муҳофазасида эканлиги алоҳида белгилаб қўйилган. Жумладан, кодекснинг 229³-моддаси иккинчи қисмида давлат муҳофазасига олинган моддий маданий мерос кўчмас мулк объектларининг қўққланадиган теғраларида, алоҳида муҳофаз қилинадиган тарихий-маданий ҳудудларда, шу жумладан, ўзининг тарихий-маданий қимматига қўра Умумжаҳон мероси

рўйхатига қиритилган ҳудудларда ва уларнинг қўққланадиган теғраларида моддий маданий мерос объектлари ҳисобланмаган бинолар, иншоотлар ҳамда бошқа объектларни белгиланган тартибда рухсатнома олмасдан қуриш ёки бузиш, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилгандан кейин содир этилган бўлса, базавий ҳисоблаш миқдорининг юз бараваридан юз юз бараваригача миқдорда жарима ёки юз юз олтимш соатгача мажбурий жамоат ишлари ёхуд уч йилгача ахлоқ туза-тиш ишлари билан жазоланиши белгилаб қўйилган.

Ҳозирда Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Жиноят кодексининг мазкур моддасида кўрсатилган жазо чораларини янада қучайтиришга қаратилган қонун лойиҳаси кўриб чиқилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 64-моддасида моддий маданий мерос объектларини муҳофаз қилиш ва улардан фойдаланиш қоидаларини бузиш, фуқароларга базавий ҳисоблаш миқдорининг ўттиз бараваридан эллик бараваригача, мансабдор шахсларга эса эллик бараваридан юз бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлиши кўрсатилган.

Давлат муҳофазасига олинган моддий маданий мерос кўчмас мулк объектларининг қўққланадиган теғраларида, алоҳида муҳофаз қилинадиган тарихий-маданий ҳудудларда, шу жумладан, ўзининг тарихий-маданий қимматига қўра Умумжаҳон мероси бўлишига қиритилган ҳудудларда ва уларнинг қўққланадиган теғраларида моддий маданий мерос объектлари ҳисобланмаган бинолар, иншоотлар ҳамда бошқа объектларни белгиланган тартибда рухсатнома олмасдан қуриш ёки бузиш, фуқароларга базавий ҳисоблаш миқдорининг эллик бараваридан юз бараваригача, мансабдор шахсларга эса юз бараваридан юз эллик бараваригача миқдорда жарима солишга ёки ўн беш суткагача маъмурий қамоққа олишга сабаб бўлади.

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 64¹-моддасида моддий маданий мерос объектларига нисбатан ҳурматсизлик билан муносабатда бўлиш, яъни ёзувлар ёзиш, расмлар чизиш йўли билан уларни таққирлаш ёки уларга шикаст етказиш, моддий маданий мерос объектларини, шу жумладан, уларнинг тарихий, илмий, бадий ёхуд ўзгача маданий қимматига доғ туширувчи ёки уларни масҳарга қилувчи ҳаракатларни содир этиш, худди шунингдек, моддий маданий мерос объектларига нисбатан жамоат тартибини бузувчи ҳаракатларни содир этиш базавий ҳисоблаш миқдорининг беш бараваридан ўн баравари-

гача миқдорда жарима солишга сабаб бўлиши бегилаб қўйилган.

Маданий мерос муҳофазаси, Ўзбекистон Республикасининг юқоридаги қонунларидан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг қатор фармон ва қарорларида ҳам ўз аксини топган бўлиб, уларда маданий мерос даҳлсиз деб эълон қилинган ҳамда давлат идораларининг бу борадаги вазифалари белгилаб берилган. Чунончи, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Моддий маданий мерос объектларини муҳофаз қилиш соҳасидаги фаолиятни тубдан тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2018 йил 19 декабрдаги ПҚ-4068-сон қарори 10-бандининг иккинчи хатбошисига мувофиқ ЮНЕСКОнинг Умумжаҳон мероси бўлишига тарихий-маданий қийматига қўра қиритилган республикадаги ҳудудлар алоҳида муҳофаз қилинадиган тарихий-маданий ҳудудлар ҳисобланади ҳамда уларда режалаштирилган қурилиш ва ободонлаштириш ишларининг лойиҳалари Департамент ҳамда ЮНЕСКОнинг Умумжаҳон мероси маркази билан мажбурий тартибда келишилган ҳолда амалга оширилади.

Бирок кейинги йилларда мамлакатимизда маданий мерос объектларини муҳофаз қилиш соҳасида амалга оширилаётган ижобий ишлар билан бирга айрим муаммолар ҳам кўзга ташланмоқда. Умуман, республикада маданий мерос объектларининг муҳофазаси билан боғлиқ қуйидаги асосий муаммоларни санаб ўтиш мумкин:

1. Маданий мерос объектларининг консервацияси ва реставрациясини белгиланган талабларга зид равишда олиб бориш ва бунинг оқибатда объектларнинг тарихий ва бадий қимматига зарар етказиш ҳолатлари қузатилмоқда. Чунончи, 2018-2023 йиллар давомида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси томонидан республика бўйича 350 га яқин моддий маданий мерос объектида амалга оширилган асраш ва таъмирлаш-тиклаш ишлари лойиҳа-смета ҳужжатлари асосида ўрганилганда қатор қонун бузилиш ҳолатларига йўл қўйилганлиги аниқланган.

Масалан, 2019-2020 йилларда Бухоро вилоятидаги Ситораи Моҳи Хосса тарихий мажмуасида реставрация ишлари нотўғри олиб борилагани оқибатида мажмуанинг бадий безаклари, нақшлари, қосинлари нобуд қилиниб, тарихий ва бадий қийматига катта миқдорда зарар етказилганлиги маълум бўлди. Айбдор шахсларга нисбатан суд қарори билан тегишли жазо чоралари белгиланди.

2. Инсон фаолияти натижасида маданий мерос объектларига очикдан-очик зарар етказиш ҳолатлари ҳали-ҳануз учрамоқда.

Шу жумладан, ўзининг тарихий-маданий қийматига қўра Умумжаҳон мероси бўлишига қиритилган ҳудудларда ва уларнинг қўққланадиган теғраларида моддий маданий мерос объектлари ҳисобланмаган бинолар, иншоотлар ҳамда бошқа объектларни белгиланган тартибда рухсатнома олмасдан қуриш ёки бузиш, фуқароларга базавий ҳисоблаш миқдорининг эллик бараваридан юз бараваригача, мансабдор шахсларга эса юз бараваридан юз эллик бараваригача миқдорда жарима солишга ёки ўн беш суткагача маъмурий қамоққа олишга сабаб бўлади.

Жумладан, 2022-2023 йилларда ўнлаб маданий мерос объектларига зарар етказилганлиги аниқланди.

Масалан, 2023 йилда Жомбой туманида жойлашган «Номсиз-тепа» археологик ёдгорлигига зарар етказиш ҳолати аниқланди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Моддий маданий мероснинг кўчмас мулк объектлари миллий бўлиши тасдиқлаш тўғрисида»ви қарори билан давлат ҳимоясига олинган ушбу археологик ёдгорлиқнинг қарбий томонидан узунлиги 120 метр, эни 1,5 метр ва баландлиги 1 метр, умумий ҳажми 180 метр куб тупроқ текисланиб олинганлиги оқибатида археология объектига 4.3 миллиард сўм миқдорда зарар етказилган.

Бошқа бир мисол, 2023 йил баҳорда Сурхондарё вилояти Денов тумани фермер хўжалиқларига ер участкаларини бериш масалаларини кўриб чиқувчи комиссия томонидан «Қорахон» маҳалласида жойлашган I-XII асрларга оид «Марказ-тепа» археология ёдгорлигининг 0,21 гектар ҳудуди қонунчилик талабларига зид равишда бодгорчилик ташкил қилиш учун фуқарога берилган. Оқибатда, ушбу тарихий ёдгорлиқнинг 630 м³ ҳажмдаги ҳудуди бузиб ташланиб, объектга жуда катта миқдорда — 13 миллиард сўм зарар етказилганлиги аниқланган.

3. Маданий мерос объектлари, музей ва архив ҳужжатларини бошқа давлатларга олиб чиқиб кетишга уринишлар ҳам учраб турибди.

Ҳуқуқ-тартибот идоралари берган маълумотга қўра, биргина 2022 йил давомида 4050 дан ортиқ маданий объектларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан олиб чиқиб кетилиш тўхтатиб қилинган.

Шу боис, музей ва архивларда сақланаётган маданий объектларни идентификация қилиш, рақамлаштириш, электрон ҳисобини юритиш ва уларни ҳуқуқни муҳофаз қилувчи органларнинг ахборот тизими билан интеграция қилиш бўйича тизимли чора-тадбирларни амалга ошириш зарур.

4. Маданий мерос объектларини реставрация ва консервация

қилиш учун ажратилаётган маблағлар етарли эмас.

Чунончи, 2022 йилги давлат бюджетида маданий мерос объектларини реставрация қилиш ва тиклаш, шунингдек, археологик ишлар ва ҳаражатлар учун бориш 75 миллиард сўм, 2023 йилги давлат бюджетида эса 78 миллиард сўм маблағ ажратилди, холос. Қўқбуки, 2024 йилдаги Давлат бюджетида ушбу маблағ сезиларли даражада қўқайтирилган (125 миллиард сўм) бўлса-да, барибир бу сумма ҳам етарли эмас. Зеро, мамлакатимиз ҳудудида жойлашган маданий мерос объектларининг каттагина қисми анча хароб аҳволда бўлиб, консервация ва реставрацияга жуда муҳтождир. Бинобарин, ажратилаётган маблағларни сезиларли даражада қўқайтиришни даврини ўзи тақозо этмоқда.

5. Маданий мерос объектларининг муҳофазасини қучайтиришга қаратилган тарғибот ишлари кўнгилдагидек эмас, бу борада жамоатчилик назорати ҳам суст.

Ўзбекистон халқининг умуммиллий бойлиги бўлиши маданий меросни ўрганиш, шунингдек, маданий меросни муҳофаз қилиш, қайта тиклаш, уларни сақлашга ёрдамлашиш, тарих, маданият ва меъморчилик ёдгорлиқларини ҳар томонлама ўрганиб чиқиш, илмий-назарий таҳлил этиш, оммалаштириш, тарғиб қилиш мақсадида ташкил этилган нодавлат нотижорат ташкилотларининг сони республикада анча кам. Ташкил қилинганларнинг аксарияти эса кўнгалдагидек фаолият олиб бораётгани йўқ.

6. Хорижда сақланаётган маданий бойлиқларни Ўзбекистонга қайтариш соҳасида олиб борилаётган ишларни янада жонлантириш лозим.

Ҳозирги кунда хорижда сақланаётган Ўзбекистонга оид 9 мингдан ортиқ маданий бойлиқлар аниқланган. Улардан 2341 таси археология ва этнографияга оид ашёлар, 3969 таси қўлёзма, 969 таси турли даврларга оид тангалар, 986 таси текстиль маҳсулотлари, 487 таси мусиқий мерос ва 208 таси миниатюра асарлари ҳисобланади.

Эътироф этиш жоизки, ушбу йўналишда кейинги пайтда республикада муайян ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, хорижда хорижий давлатлардаги Ўзбекистонга тегишли бўлган маданий бойлиқларни аниқлаш, уларнинг нусхаларини олиб келиш, уларнинг тўлиқ маълумотлар базаси – реестрини яратиш чоралари кўрилмоқда. Мамлакатимиз ҳудудида яшаб ўтган буюк аллома ва мутафаккирларнинг илмий меросига оид 86 та қўлёзма-нинг электрон нусхаси хорижий давлатлардан олинди. Жорий йилда чет элларда сақланаётган, мамлакатимиз тарихи ва маданиятига оид маданий бойлиқларни аниқлаш мақсадида самарали ишлар олиб борилади. Ўзбекистонга оид хориждаги маданий бойлиқларни акс этирувчи жами 260 та маданий ашёга оид маълумотлар аниқланди ва уларнинг илмий тавсифи амалга оширилди.

Бирок мазкур чора-тадбирларни изчил давом эттириш лозим. Масала тизимли ёндашиш, жумладан, молиявий ва ташкилий-техник ресурсларни янада кенгроқ жалб қилиш талаб этилади.

Таҳририятдан:

ТАРИХИНИ ЭЪЗОЗЛАМАГАН ХАЛҚНИНГ КЕЛАЖАГИ ЙЎҚ

Кейинги пайтларда оммавий ахборот воситалари юртимизнинг гоҳ у, гоҳ бу ҳудудида давлат муҳофазасидаги тарихий ёдгорлиқлар аёвсиз бузиб ташланаётгани ёки ерлари ўзлаштириб олинаётгани ҳақида хабарлар эълон қилинмоқда. Албатта, бундай ҳолатлар ҳақидаги ахборотлар тегишли назорат органлари томонидан аниқланиб, айбдорлар жазоларини олганларидан сўнггина аҳолига етказилмоқда. Беихтиёр савол туғилиди: аниқланмаганлари қанча экан?..

Ушбу мақолани чоп этишга тайёргарлик кўраётганимизда бу борадаги яна бир ташвишли хабарга қўзимиз тушди. kuz.uz ахборот нашрининг маълум қилишича, Сурхондарёнинг Денов ва Сариосиё туманида жойлашган археологик ёдгорлиқлар фуқаролар томонидан бузиб ташланган, ери текисланиб, уй-жой ва иссиқхона қурилган.

Гап Деновдаги милодий V–VII асрларга оид “Қорабоғтепа-1” ҳамда Сариосиё туманидаги милоддан аввалги III–I асрларга оид “Хайвонтепа” археология ёдгорлиқлари ҳақида кетмоқда. Бир деярли икки ярим минг йил, иккинчиси бир ярим минг йил муқаддам бунёд этилган ва бизга қадар омон етиб келган, давлат муҳофазасида турган бу икки иншоот замонавий техникалар ёрдамида бир пасда бузиб ташланган. Ило, бузиш ҳар доим қуришдан осонроқ!

Етказилган зарар биринчи ҳолатда 19,3 миллиард сўмга, иккинчи ҳолатда 208,1 миллиард сўмга баҳоланган.

Бу баҳолашлардан кейин, кўнгилда демак, мозийдан қолган ҳар қандай иншоот-ёдгорлиқни пулга қақса бўларкан-да, деган иштибоҳ ҳам уйғонади. Аҳвол шундай давом этаверса, нима, эртага бебаҳо бинолар, осори атиқалар ўрнига пулни қўйиб, томоша қилишимизми?!

Шу маънода Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги «Адолат» СДП фракцияси аъзоси Қодир Жўраевнинг қуйинчақлик билан ёзилган мазкур мақоласини эътиборингизга ҳавола этарганимиз, маданий мерос объектларининг муҳофазасини янада қучайтириш мақсадида уларга даҳл кўрсатиш, уларнинг ҳудудидан ўзбошимчилик билан фойдаланиш ёки нотўғри реставрация ишларини амалга оширганлик учун жазо чораларини янада қучайтириш лозимлигини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчимиз.

Муаммо.
Мушоҳада.
Мулоҳаза

ҚАЧОН УЙ ОЛАМИЗ?

Оғрикли савол: «Numbeo» халқаро интернет наشري ипотека кредити бўйича сўнгги 20 йилда дунё давлатларида кузати- ган иш ҳақи ва молиялаштириш жараёни учун йиллик фои- з ставкаси таҳлилини эълон қилди. Рўйхатда энг юқори ипотека фои- з кредити бўйича кучли бешталикни Ўзбекистон 21,5 фои- з билан яқунлаб берган. Қўшни давлатлардан фақат Қозоғистон мазкур рейтингга киритилган бўлиб, кардошларимиз нисбатан яхши кўрсаткич – 16,54 фои- з билан 10-ўринни банд қилди.

Илҳомжон АБДУСАЛОМОВ,
журналист

ОРЗУЛАР ОРЗУЛИГИЧА ҚОЛИБ КЕТАПТИ...(МИ)?

Бугун нафақат азим пойтахт, вило- ятлар ва туман марказларида ҳам ол- дидан ўтганингизда ҳавасингизни кел- тирувчи, маҳобати ва ҳашамати билан сизни ўзига ром қилувчи, «Қани, энди имкониятим бўлсаю, кўзни чирт юмиб, 2 хоналисидан олсам», дейишингизга сабаб бўлувчи кўп қаватли уй-жойлар барпо этилмоқда. Бироқ аҳолининг кўп қисми бу борада фақат хаёл қилишга, космик тезланишда ошиб бораётган уй-жой нархларию, ягона умиди бўл- ган ипотека кредитларининг фои- з став- калари қачон тушишини ўйлаб, бошни қашлашга тўғри келяпти.

Ҳар тугул бундан 10-15 йил илгари ипотека олишдан кўра, пластик кар- тадаги пулни нақдлаштириш долларб муаммо бўлган пайтлар ортда қолди, банк-молия тизими халқ билан ишлаши кераклиги яхши англанди, шу жумла- дан, ипотека кредитлари олиш ҳам сод- далаштирилди.

ҚАДАМЛАР ТАШЛАНГАН...

Давлатимиз раҳбарининг 2021 йил 9 декабрда «Бозор тамойилларига асос- ланган ипотека кредитлари орқали аҳо- лини уй-жой билан таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармонининг қабул қилиниши бу бо- рада яхшигина ислохотлар олиб бори- лишига йўл очмоқда.

Аниқроғи, мазкур фармон ипотека кредити бозорини янада ривожланти- риш, аҳолининг уй-жойга бўлган юқори талабини қондириш, давлат бюджетни маблағлари ҳисобидан субсидиялар тақдим этиш ишларини давом этти- риш, хусусий пудрат ташкилотларини замонавий кўп қаватли уйлар қурили- шига кенг жалб этишни мақсад қилган. Хўш, айна пайтда мазкур вазифалар- нинг ижрога қаратилиши ўз самарасини бераяптими? Умуман, ипотека кредит фоизалари ҳамманинг молиявий аҳволига тўғри келади-ми? Ушбу мақоламизда шу саволларга жавоб излайми.

ИПОТЕКА КРЕДИТЛАРИ ҚАНДАЙ ТУРЛАРГА БЎЛИНАДИ?

Ўзбекистонда банклар икки турдаги ипотека кредитларини беради: давлат дастури бўйича фақат фойдаланишга топширилган янги бинолардаги кварти- ралар учун, оддий ипотека кредитлари эса ҳам янги бинолардаги квартиралар, ҳам иккиламчи уй-жойлар учун ажратил- гади. Давлат дастури бўйича ипотека кредити ставкалар йилгига 17-18 фои- з орасида ўзгариб туради (Итисодиёт ва Молия вазирлиги ҳисоботидан). Би- роқ бундай кредитлар миқдори чеклан- ган. Иккинчи турдаги кредит миқдори

чекланмаган, аммо фои- з ставкаси анча юқори, чуқки бундай кредитлар банк- нинг ўз маблағлари ҳисобидан молия- лаштирилади.

«ДАВЛАТ ДАСТУРИ БЎЙИЧА ОЛМОҚЧИМАН»

Давлат дастури бўйича ипотека кре- дитларини 11та банкдан олиш мумкин. Йиллик ставка 16,5–18 фои- зни ташкил қилади. Кредит 20 йил муддатга бери- лади. Бунда баъзан имтиёзли давр ҳам берилади ва у икки ойдан икки йилгача давом этиши мумкин. Бу бахт мобай- нида қарздор кредит бўйича фақат фо- изни тўлаб туриши ва қарзининг асосий қисмини тўламаслиги мумкин.

Давлат дастури бўйича ипотекада максимал сума Тошкентдаги уйларга 416,5 миллион сўм (шу ўринда ҳақли савол туғилади: 416 миллионлик лимит қандай мезонлар асосида белгилан- ган? Ҳозир бу пулга Тошкентда ҳатто 1 хонали хонадон топиш ҳам қийин), Қо- рақалпоғистон Республикаси ва бошқа вилоятлардаги турар жойлар учун эса 327,2 миллион сўмни ташкил қилади. Кам таъминланган фуқароларга даст- лабки тўловни қоплаш учун белгилан- ган субсидия миқдори 32 миллион сўм. Илгари дастлабки тўлов суммаси барча банкларда бир хил — 15 фои- з бўлган. Эндиликда 30 фои- злик дастлабки тўлов билан ставка 17,5 фои- зга, 50 фои- з даст- лабки тўловдан 16,5 фои- зга туширилди.

ОДДИЙ ИПОТЕКА 21 ФОИЗДАН 28 ФОИЗГАЧА

Оддий ипотека кредитлари 13 та банк томонидан берилади. Кредит ставкаси 21 фои- здан 28 фои- згача. Ўтган йилнинг апрель ойидаги аҳвол билан солишти- рганда, ставкалар 2–3 фои- зга ошган. Кредитни тўлаш муддати 5 йилдан 20 йилгача. Имтиёзли давр бир неча банклар томонидан бир йилдан икки йилгача муддатга берилади. Оддий ипо- тека кредити олинаётганда дастлабки тўлов қанчалик катта бўлса, фои- з став- каси шунчалик паст бўлади.

Ҳар икки ҳолат учун ҳам кредитни расмийлаштириш тартиби деярли бир хил. Биринчи марта банкка мувожабат қилганда камида охириги 6 ой учун даро- мадлар ҳақидаги маълумотнома кўрсатиш лозим. Агар қарзни тўлаш учун маблаг етарли бўлмаса, биргаликда қарз олувчини жалб қилиш мумкин. Энг муҳими, кредит олишга талабдорнинг бошқа кредитлар бўйича ёпишмаган қарзлари бўлмаслиги лозим.

Агар кредит бериш шартлари қарз олувчини қониқтирса, кейинги босқичга – хонадонни танлаш, мулк эгаси ёки ишлаб чиқарувчи билан дастлабки шартнома тузиш, мустақил баҳолашни ўтказишларга ўтиш мумкин.

Кўриб турганингиздек, ипотека кре- дитларини олиш у даражалик мураккаб жараён эмас. Пулинг бўлса, вақтида қарздорлиқни тўласанг, масала ҳал. Аммо савол туғилади: мазкур кредит ставкалари аҳоли даромадларига қан- чалик мос?

РЕАЛ КУЗАТУВДА...

2023 йилда Ўзбекистонда корхона ва ташкилотлар ходимларининг ўртача ой- лик иш ҳақи 4 миллион 551,4 минг сўмни ташкил этди. Ижтимоий тармоқлар, ҳу- сусан, Инстаграмда ипотека кредити бериш хизматларини йўлга қўйган кон- салтинг марказлари маълумотлари ва контентларига нигоҳ ташлаб кўрдик. Изоҳлардан қўриш мумкинки, аҳоли айна пайтда ўртача 3,5–4 миллион сўм ойлик маош олади.

Энди Тошкент шаҳридан 320 мил- лион сўм қимматидаги 2 хонали уй- жойни 2023 йилга 18 фои- з йиллик ставка билан ойига қанча тўлов билан олиш мумкинлигига қизиқиб, субсидияшти- рилган ипотека калькуляторини ишга солидик.

Агар алдамаётган бўлса, фуқаро 12 ва давлат 6 фои- з тўлов амалга ошир- ганда, ўртача ойлик тўлов 4 миллион 197 минг сўмни ташкил этапти. Бунда асосий қарз тўлови 1 миллион 133 минг, фои- з тўлови 3 миллион 64 минг сўм. Бу бир ойда фуқаро ҳиссасига 2 миллион 730 минг, давлат ҳиссасига 1 миллион 336 минг сўм тўғри кели- шини аналтади. Яқуний жами кре- дит тўлови 1 миллиард 007 миллион 473 минг сўмни ташкил этади. Бунда асосий қарз 272 миллион бўлса, асо- сий қарз устига 735 миллион 473 минг сўм фои- з ставкаси «минади».

Фои- з миқдори ўз йўлига, уч мил- лионга ҳам бормайдиган тўлов билан уйли бўлиш жуда яхши. Бироқ хурсанд бўлишга шошилманг. Бу бахт ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Давлатнинг аҳолини уй-жой билан таъминлаш учун кўрсатаётган бу ёрдами сизнинг банкдан оладиган ихтиёрий оддий ипотека кре- дитингиздан тамомилан фарқ қилади.

Яъни, сиз банкдан 26 фои- з йиллик ставка билан 20 йилга оладиган 320 миллион сўмлик ўртача ипотека кре- дити миқдори юқоридоғи ҳисобдан каррасига ортади. Бунда жами тўлов 1 миллиард 673 миллион 237 минг 618 сўм бўлади. Хўш, агар шундай бўлса, ягона оқувчиси бўлган оила- лар нима қилади? Уларнинг дардини ким эшитади?

Айтайлик, Тошкент шаҳридан олин- ган ўртача 400–450 миллион сўмлик уй- нинг ипотека харажатини тўлаш учун 4–5 миллион сўм ойлик оладиган одам 8 миллион сўмлик ойлик тўловига пулни қаердан олади? Оилада икки киши ишлаган тақдирда ҳам коммунал ва ис- теъмо- л харажатларини ким қоплайди? Шуларни ёзар эканман, сатрларнинг ўзи беихтиёр мени кўрқитади, аччиқ-ач- чиқ мушоҳада қилишга ундайди: кредит қоплаш учун яшаймизми? Одамлар бу ишни қандай удалаяпти?

Хулоса шунки, аҳоли, айниқса, ёш оилаларни ипотека ва арзон шартларда уй-жой билан таъминлаш муаммолари борасида ўнг бармоғимизни тишласак ҳам, чап бармоғимизни тишласак ҳам оғрийдим. Фикрлар, қарашлар турфа хил, муаммо эса битта. Айрим банкларнинг ипотека кредити фои- з ставкаларини тушириш бўйича ҳаракатлар, амалий натижаларга ўтиш вақти алақачон келган. Чунки оддий ипотека олаш шартлари аҳолининг кўп қисми учун оғирлик қилмоқда. Пичоқнинг суякка қадаладиган томони – аслида баъзи банклар фуқароларни уй-жой бўйича етишмовчиликдан қутқаряптими ёки тескариси? Оғриқаси – биз қачон уй оламиз? Олоамизми ўзи?..

ОДАМЛАР ҚАНДАЙ ФИКРДА?

З.Н. (шифокор):

«Яқин ҳудуддаги айрим банкларга ипотека суриштириб борсам, ходим- лари яхши хизмат кўрсатмади. Ка- миға шундай ҳисоб-китоб қилдикки, қўяқол, оч қорним-тинч қулогим деб, эшикни аста ёпа қолдик. Кредитга уй олиб, қозонни сувга ташлаб қўйган- дан кўра, ҳўжайимим билан ижарада яшашга келишдик. Нима қилибди: хо- ризда бу одатий ҳол!»

П. Л. (агроном):

«Э, ипотека олиб, бирим икки бўла- дими десам, ўлганни устига тепган- дек бўлди. Шаҳарга келганимга 4 йил бўлади бу йил. Қишлоқда мутахас- сислигим бўйича иш топишим қийин бўлгани боис шаҳарда қолганим. Бир- икки танишим ипотекага уй олишни маслаҳат берганди. Сергелидан бир амаллаб 2 хонали уйни ипотекага расмийлаштирдим. Йилга 25 фои- з ставка билан 12 йилга 530 миллион сўм кредит олдим. Ҳозир ойлигимнинг 90 фои- з ипотекага кетаяпти. Яшаиш харажатларим учун қишлоқдан ота-о- нам пул жўнатишяпти. Ҳали евазят 10 йил шундай давом этишини ўйла- сам, юрагим орқага тортиб кетади».

Т. К. (ҳайдовчи):

«Ипотека савдоси бошимизни ур- маган ҳойларга боришга, укаҳонни акаҳон дейишга, ўлган бобомнинг маълумотномасини банкка олиб ке- лишимга, 24 фои- з ставкани ҳар ҳолда уйимизга тўлаяймиз-ку, деган оевуниш билан кунимизни ўтказишга сабаб бўлмоқда».

А. Х. (профессор):

«Кундалик ўйларим, ишлатадиган энг кўп сўзим — кредит. Айниқса, шо- гирдларимга. Докторантларим ора- сида оиласи билан Тошкентга кўчиб келиб, каталакдек жойда ижарада яшайдиганлар, ипотека асосида уй олганлар бор. Ўзингиз биласиз, бир товуққа ҳам дон керак, ҳам сув керак. Уларнинг кўпчилиги кундалик харажат- лар, тадқиқотдан ҳам кўра ижара ва ипотека кредитларини тўлашда қий- налишадди. Шунинг учун ҳам мактаб- ларда, профессиона- л таълим муасс- саларида ортиқча ставкада ишлатишга тўғри келяпти. Бу эса уларнинг фои- зига, илмий ишлага салбий таъсир кўрсатмасдан қолмайди».

Ўтказилган таҳлилларга кўра, пой- тахтда уй-жой нархлари пуфак хавфи чегарасига яқинлашмоқда: ўртача таъ- мирланган 2 хонали хонадон сотиб олиш учун талаб этиладиган муддат (ўртача иш ҳақига нисбатан) 10 йилгача етган. Боз устига уй-жой нархларининг 500 миллион сўмдан ошиши аҳолининг 80 фои- здан зиёдининг уй сотиб олиш имкониятларини пасайтириб юбор- моқда. Шунингдек, таҳлилда аҳолининг аксарият қисми ипотека кредити ёки уй-жой пулини бўлиб тўлаш учун ойига 4 миллион сўмгача тўлов қобилиятига эга экани ҳам қайд этилган.

Тошкент давлат юридик университетининг мақсадли капитал (Endowment Fund) жамоат фондининг 2023 йил бўйича фаолияти юзасидан ҲИСОБОТ

Тошкент давлат юридик университетининг мақсадли капитал (Endowment Fund) жамоат фонди (кейинги ўринларда – Фонд) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 апрел- даги ПП–5987-сон “Ўзбекистон Республикасида юридик таълим ва фанни тубдан такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонида мувофиқ ташкил этилган.

Фонд жисмоний ва юридик шахслар томонидан ихтиёрий мулкий бадаллар қўиши асосида ташкил этилган, хайрия, ижтимоий, мада- ний, маърифий ёки бошқа ижтимоий фойдали мақсадларни қўзғай- диган, аъзолиги бўлмаган ҳамда ташкилий-ҳуқуқий шакли жамоат фонди бўлган нодавлат нотижорат ташкилотдир.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2021 йил 9 апрелда рўйхатга олинган, рўйхат рақами 983. Фонднинг доимий фаолият юритувчи раҳбар органи жойлашган ери (почта манзили): 100047, Тошкент шаҳар, Юнусовд тумани, Сайилгоҳ кўчаси, 35-уй.

Фонд ўз фаолиятини ошкоралик, коллегиаллик, ўзаро ҳурмат, тенг ҳуқуқлиқ, ихтиёрийлик тамойиллари асосида юритади.

Фонд фаолиятининг асосий мақсади Тошкент давлат юридик уни- верситетининг ходимлари ва талабаларини дунёнинг етакчи олий таълим муассасалари, илмий тадқиқот институтлари ҳамда халқаро ташкилотларида малака ошириши ва таълим олишини, стажировка ўташини ташкил этиш, турли грантлар ажратиш, талаба ва ходим- ларни ҳар томонлама моддий рағбатлантириш, эҳтиёжманд ҳамда иқтидорли талаба ва ходимларни моддий қўллаб-қувватлаш орқали кадрлар салоҳиятини ривожлантириш, шунингдек, моддий-техника базасини мустаҳкамлашга кўмаклашишдан иборат.

II. ТАШКИЛИЙ ТУЗИЛАМА

Фонднинг оператив бошқарув органи Бошқарув ҳисобланади. 2023 йил ҳолати учун Бошқарув Фонднинг 2021 йил 15 мартдаги таъсис йиғилишида сайланган.

Бошқарув Фонднинг ижро органи ҳисобланиб, беш нафар аъзо- ларидан, шу жумладан, Бошқарув раисидан иборат.

Фонд фаолияти устидан назоратни амалга ошириш мақсадида Фонднинг васийлик кенгаши сайланган. Унинг таркиби 2023 йил ҳо- лати учун 2021 йил 15 мартдаги таъсис йиғилишида тасдиқланган. Фонд васийлик кенгашининг ҳар бир аъзосининг аниқ маъсулият че- гараси мавжуд.

Фонднинг молиявий фаолиятини ҳамда унинг пул маблағлари тўғри сарфлашини ва мол-мулкидан тўғри фойдаланилишини назо- рат қилиш учун уч кишидан иборат таркибда Фонд тафтиш комис- сияси тузилган.

2023 йил учун Фонд тафтиш комиссиясининг аъзолари Фонд ва- сийлик кенгаши томонидан 2021 йил 15 мартдаги таъсис йиғили- шида лавозимга тайинланган.

2023 йилда ходимлар соғи 2 нафарни ташкил этди, шун- дан 1 нафар ходим – Бошқарув раиси, жамоатчилик асосида фао- лият олиб борди ҳамда 1 нафар – ташки ўриндошлик асосида. Шу билан бирга, 4 нафар жамоатчилик асосида координаторлар ва во- лонтерлар фаолият олиб боришди.

2023 йилда асосий фаолиятни амалга ошириш учун мақсадли ту- шумлар (жисмоний ва юридик шахсларнинг ихтиёрий хайриялари) – 31 201 294,22 сўмни ташкил этди.

Германия Федератив Республикасида (DAAD) гранти шаклида олинган маблағлар – 18 000,00 еврони ташкил этди.

Омонатдан олинган фои- з даромади 45 899 999,98 сўмни ташкил этди.

Жами 64 896 753,5 сўм ишлатилади, жумладан: иш ҳақи учун – 15 840 000,00 сўм; давлат мақсади жамағмаларига ва сузуртага тўловлар учун – 10 450 145,86 сўм;

талабаларнинг хорижий олий таълим муассасаларида амалиёт ўташлари учун – 33 124 290,00 сўм;

хорижий олий таълим муассасаларида талабалар амалиётини ўташ учун – Германия Федератив Республикасида – 18 000,00 евро;

фонднинг 2022 йилги молиявий фаолиятини текшириш хизмат- лари учун – 4 000 000,00 сўм;

банк хизматлари учун харажатлар – 829 075,64 сўм; бошқа харажатлар – 653242,00 сўм.

Омонат суммаси – 300 000 000,00 сўм. Қисқа муддатли займ – 150 000 000,00 сўм.

2023 йил учун тақсимланмаган фойда – 112 983 151,01 сўмни таш- ки- л этади.

Реклама ҳуқуқи асосида

